

Årsrapport 2024

SVERIGES STÖRSTA
FORSKNINGSPROGRAM
OM HÅLLBAR KONSUMTION

Inledning

Omställningen till ett mer hållbart samhälle sker här och nu och kommer att behöva accelereras. Ingen har sagt att den är enkel. Eftersom så mycket handlar om vår livsstil och vår konsumtion är det nödvändigt att alla i triangeln politik – näringsliv – konsumenter tar sin del av ansvaret.

Då måste det finnas förutsättningar, som bygger på stabil och vetenskaplig grund. Det måste finnas mod, lyhördhet och långsiktighet. Och då får inte hela ansvaret läggas på den enskilde, på oss som konsumenter. Det finns för mycket som är komplicerat, där affärslivets drivkrafter och politikens styrmedel är otillräckliga eller leder helt fel.

Här har Mistra Sustainable Consumption spelat en avgörande roll under de snart åtta åren forskningsprogrammet pågått, med vårt fokus på "från nisch till mainstream". 2024, det näst sista året, har leveranser kommit i en strid ström med mängder av slutsatser om värderingar, styrmedel, egenmakt, om "slow-fashion", klimatsmart semester och mycket mer. Formerna har inte bara inkluderat vetenskapliga texter utan också exempelvis rollspel och konstutställningar. Mycket har lett till uppmärksamhet i på sociala medier, i press, radio och TV. Det är imponerande insatser av doktorander och seniora forskare som både skapar stolthet, ger oss insikter om helheten och ökar hoppet.

Hållbar konsumtion har tyvärr inte varit politiskt prioriterade frågor de senaste åren, snarare tonats ner och bromsats med hänvisning till just konsumenternas plånböcker och påstådda motvilja. Så har skett både i Sverige och inom EU, även om EU:s omställningsplan i stora delar fortsätter.

Här har vi visat på möjliga vägar framåt. Mot bakgrund av att mörka och förnekande krafter tar plats i världen har vår forskning visat sig vara skriande aktuell och nödvändig.

När vi nu går in på sista året är det glädjande att ett antal av Mistra Sustainable Consumptions forskare har säkrat fortsatt forskningsfinansiering från bland annat Formas och Wallenbergstiftelserna. Det behövs. Och ännu mer kommer att behövas om vi ska göra rätt och göra det i tid.

Jan Bertoft, styrelseordförande
Mistra Sustainable Consumption

Innehållsförteckning

Tre avgörande steg för att uppnå hållbar konsumtion	4
---	---

Om programmet

Mistra Sustainable Consumption	6
Arbetspaket och projekt	7
Programmets samhällspartners	8

Exempel på vad vi gjort 2024

Vi arrangerar världens största konferens om hållbar konsumtion i Lund	10
Kan vi äta kött om vi ska nå klimatmålen? Läs FAQ om hållbar konsumtion	11
Ny rapport om styrmedel kan minska våra nordiska utsläpp	12
Medborgare eller konsument? Hur våra värderingar styr hållbarhet	13
Omställning med egenmakt	14
Se: konstutställning om hållbar konsumtion på Virserums konsthall	15
Franska modeföretag går emot snabbmodet	16
Detta lärde Covid-19 oss om hållbart resande	17
Hej Sara Skarp!	18
Mistra Sustainable Consumption i debatten	19

Vår organisation

Programkontor	21
Styrelsen	22
Internationella referensgruppen	23

Resultat

Ekonomisk redovisning	25
Konsumtionspolicy	26
Publikationer	27
Mediemedverkan	29
Presentationer	30

Vi genererar ny kunskap som kan vägleda samhället

Vi är nu inne på det åttonde och sista året för vårt forskningsprogram Mistra Sustainable Consumption och vi ser med stolthet tillbaka på ett år fyllt av insikter och resultat. 2024 har varit ett år då vi kunnat samla frukterna av långvariga forskningsinsatser och denna årsrapport lyfter fram några betydelsefulla teman.

Bland dessa hittar vi forskning om hur våra värderingar styr val och handlingar för en mer hållbar konsumtion, konstens roll för att väcka engagemang kring hållbarhet och hur övergången till hållbar konsumtion kan stöttas genom egenmakt och nya politiska styrmedel. Vi har studerat franska modeföretag som utmanar snabbmodets logik genom att satsa på tillräcklighet samt vilka insikter pandemin gav oss om hållbart resande. Vi har även analyserat den stora bredd av möjliga politiska styrmedel som skulle kunna användas om vi bestämmer oss för att vända utvecklingen.

Under 2025 kommer vi att ge allt för att slutföra de sista delprojekten och sprida kunskapen vidare. En höjdpunkt är den internationella konferens om hållbar konsumtion som vi medarrangerar i Lund i april, där vi förväntar oss deltagande från 400 forskare. Detta blir ett viktigt tillfälle för att få feedback på våra resultat och att diskutera vägar framåt.

Samtidigt pågår en samhällsutveckling som är djupt oroande. Bristen på beslut som tillräckligt minskar klimat- och miljöpåverkan står i skarp kontrast till forskningsresultaten. I Sverige fattas till och med beslut som har ökat utsläppen. I detta sammanhang blir akademins viktigaste roll allt viktigare – att generera ny kunskap som kan vägleda samhället mot en hållbar framtid.

Glädjande nog har våra forskare under 2024 beviljats medel för nya projekt, vilket möjliggör en fortsatt omfattande forskning om hållbar konsumtion. Dessa projekt fokuserar bland annat på relationen mellan hållbar konsumtion och grundläggande samhällsfenomen som tillväxt och digitalisering, vidareutveckling av konsumtionsbaserad miljöuppföljning samt konceptet konsumtionskorridorer – ett ramverk som definierar gränser för konsumtion både uppåt och neråt. Därtill fortsätter vi att analysera hur styrmedel kan utformas för att effektivt och med brett folkligt stöd minska utsläppen från de mest klimatpåverkande konsumtionsområdena.

Göran Finnveden och Jörgen Larsson
programchefer

Om programmet

Mistra Sustainable Consumption

Mistra Sustainable Consumption är ett forskningsprogram som syftar till att stimulera en övergång till mer hållbar konsumtion i Sverige såväl som internationellt genom att bidra med ökad kunskap om hur konsumtion som idag sker inom begränsade nischer kan skalas upp och bli mainstream.

Fokus är på områdena mat, semester och heminredning. **Programmet är indelat i fyra olika arbetspaket med tio olika huvudprojekt som beskrivs på nästa sida.**

Nu när programmet är inne i sin andra fas fortsätter vi vår forskning om mainstreaming men gräver djupare in i komplexiteten, konflikterna och de specifika institutionella sammanhang där förändringar behöver ske. Vi utforskar även de större makroekonomiska effekterna av mainstreaming och ger ytterligare empirisk kunskap om övergångar baserad på verkliga tester av politiska åtgärder i samarbete med partners.

Syftet är att identifiera och analysera strategier för att hantera eller utnyttja de komplexiteter, konflikter, indirekta effekter, praktiska utmaningar och underliggande värderingar som är förknippade med hållbara konsumtionsnicher.

Visionen är att programmet bidragit avsevärt till att hållbara konsumtionspraktiker mainstreamats i Sverige till år 2030. Denna omställning har år 2030 inneburit ökad livskvalitet och rättvisa inom såväl som bortom nationsgränserna och har gjort Sverige – dess företag, offentliga institutioner och civilsamhälle – till ett internationellt föredöme som visar att hållbart välbefinnande är möjligt.

Programmets mål är att

- Utforska, testa och bidra till att möjliggöra lösningar och strategier för hållbara konsumtionspraktiker
- Bidra till internationell forskning och utveckling om hållbara konsumtionspraktiker
- Delta i och initiera både virtuella och fysiska fora för dialog och utforskande av lösningar tillsammans med olika samhällsaktörer
- Det vetenskapliga bidraget ligger i fördjupad kunskap om hur och under vilka förutsättningar hållbara konsumtionspraktiker kan skalas upp och omställningen accelereras

Forskningspartners

Arbetspaket och projekt

Praktiker

- Test av möjliggörare för hållbar konsumtion i företag och hushåll
- Digitalisering: en vän eller fiende till hållbar konsumtion?

Policy

- Policyexperiment på lokal och regional nivå
- Företagsmål som en form av styrning mot hållbar konsumtion
- Styrmedelspaket och acceptans av styrmedel hos allmänheten

Inramning

- Från flertydiga rön till konstruktiv tillämpning av kunskap för hållbar konsumtion
- Skapa utrymme för förändring genom att skingra myter om hållbar konsumtion
- Skapa mening för framtida omställning

Effekter

- Makroperspektiv på hållbar konsumtion
- Analyser på mikronivå av konsumentbeteende och klimatkompensation

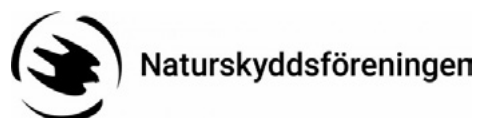
Programmet har tio större projekt och dessutom flera mindre projekt som finansieras av programmets reserv. För en aktuell lista av projekt läs mer på vår hemsida.

[Lista över våra projekt](#)

Programmets samhällspartners

I programmet deltar samhällspartners från näringsliv, offentlig sektor och civilsamhällets organisationer. Dessa är stora såväl som små företag som arbetar med mat, semesterande och/eller heminredning, offentliga aktörer från nationell, regional och kommunal nivå samt nationella intresseorganisationer.

Exempel
på vad vi
gjort 2024

Vi arrangerar världens största konferens om hållbar konsumtion i Lund

SCORAI Europe conference 2025 är kanske världens största konferens om hållbar konsumtion. 2025 är den i Lund och hjärnan bakom är Matthias Lehner, lektor i hållbar konsumtion vid Lunds universitet och forskare inom Mistra Sustainable Consumption. Här svarar han på några frågor.

Varför ska man anmäla sig till denna konferens?

– Syftet med konferensen är att knyta ihop forskare inom hållbar konsumtion, samt att skapa samtal mellan akademien och samhället. Man ska anmäla sig om man vill lära sig mer om den senaste forskningen om hållbar konsumtion, samtala med forskare, företagsledare och tjänstemän, samt lyssna till spännande och delvis provocerande keynote speakers. Konferensen bjuder även på ett program med ett 20-tal workshops som möjliggör ett mer aktivt deltagande.

Vem är den mest kända talaren?

– Det måste nog vara ekonomen Tim Jackson, känd bland annat för boken Välfärd utan tillväxt och för att han jobbade med Tony Blairs regering i Storbritannien.

Vad hoppas du ta med dig efteråt?

– Konferensen i Lund blir bland de största SCORAI-konferenserna någonsin. Vi förväntar oss 400+ deltagare från framförallt Europa, men även Nordamerika, Indien, Kina mm. Jag hoppas att ta med mig en massa kontakter. Jag hoppas också ta med mig bättre förståelse för det som är på gång inom hållbarhetsforskningen i Europa (och beyond) som så klart kan leda till nya spännande och ambitiösa forskningsprojekt.

Freja Handler

Nedan: Tim Jackson till vänster, Lunds universitet i mitten och Matthias Lehner till höger (foto: Kenneth Ruona).

Läs mer och
anmäl dig
[här](#)

SID 10

Kan vi äta kött om vi ska nå klimatmålen? Läs FAQ om hållbar konsumtion

Forskarna inom Mistra Sustainable Consumption får många frågor om hållbar konsumtion. Vissa återkommer gång på gång. Under 2024 färdigställde vi en skrift med svar på de 24 vanligaste frågorna, exempelvis om vi kan äta kött om vi ska nå klimatmålen.

Skriften "FAQ – Vanliga frågor om hållbar konsumtion och forskarnas svar" finns både som en tryckt bok och online. [Här kan du läsa den online](#). Och [här kan du läsa den version](#) som också finns tryckt, där också våra forskare presenterar sig kort och alla källor och tips på övriga länkar finns med. Eskil Engström, en av våra forskare bidrog också med illustrationerna.

Under december 2024 delade i den också som julkalender på [LinkedIn](#) och [Instagram](#) vilket gav upphov till bra diskussioner och många delningar.

Är du intresserad av den tryckta versionen? Hör av dig i så fall till [vår kommunikator Jonatan Järbel](#).

Ny rapport om styrmedel kan minska våra nordiska utsläpp

I en ny rapport som överlämnades personligen till klimatministern Romina Pourmokhtari och presenterades på COP29, undersöks vilka styrmedel som bäst minskar de konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser i de nordiska länderna.

Forskarna har utgått från konsumtionsområdena livsmedel, elektronik, textilier och heminredning, vilka bidrar betydligt till utsläpp.

I rapporten kartläggs cirka 100 styrmedel varav 21 valdes ut och analyserades vidare av nordiska experter som rangordnade styrmedlen utifrån deras potential. De olika styrmedlen täcker regleringar, såsom utsläppsstandarder för produkter, samt information och ekonomiska instrument. Styrmedel som riktar sig främst mot företag rankades högt medan styrmedel som riktar sig mot individers eller hushålls konsumtionsbeteenden, såsom restriktioner för flygresor, som ansågs ha lägre genomförbarhet på grund av förväntat motstånd från allmänheten.

Styrmedelspaketet bäst

Rapporten argumenterar bland annat för styrmedelspaketet med både information, ekonomiska styrmedel och regleringar. Dessa är avgörande för att effektivt minska utsläppen och säkerställa bred acceptans från allmänheten.

Rapporten är ett samarbete där 26 forskare och experter från samtliga nordiska länder har bidragit i arbetet.

Konferensen

Se hela konferensen som arrangerades av Nordregio där rapporten presenterades [här](#).

Film

Se en sammanfattning av rapporten [här](#) av Eskil Engström, KTH.

Läs rapporten [här](#):
Policy options for
reducing Consumption-
Based Emissions

Markus Larsson, KTH
överlämnar rapporten till
klimatministern Romina
Pourmokhtari.

Foto: Kotryna Juskaite,
Nordregio.org

Medborgare eller konsument?

Hur våra värderingar styr hållbarhet

Värderingar är våra grundläggande uppfattningar om vad som är viktigt och rätt. För att tackla den ekologiska krisen behövs ett värderingsskifte, menar flera forskare från bland annat KTH.

Hanna Eggestrand Vaughan, från KTH, forskar på hur värderingar påverkar hållbar konsumtion. Tillsammans med Pella Thiel och Amanda Martling från Omställningsnätverket har de arbetat fram en handledning för att stödja organisationer, politiker och arbetsplatser att arbeta med värderingar på ett konstruktivt sätt.

– Det kan ge kraft och hopp att få komma samman och utmana saker som annars tas för givna. Vi vill prata om värderingar. Det hjälper oss att förstå varför vissa saker skaver när vi försöker skapa hållbar konsumtion idag och också vad som är mer lovande, säger Hanna Eggestrand Vaughan.

Fördomar underminerar hållbarhetsmål

Inom forskning brukar man skilja på inre och yttre värderingar där inre värderingar handlar om sådant som självständighet, välvilja och jämlikhet, medan yttre värderingar kretsar kring makt, status och prestation. När samhällen betonar inre värderingar, såsom kreativitet och samhörighet, finns ofta ett större engagemang för miljöfrågor och bättre förutsättningar för minskad resurskonsumtion. Personer som istället prioriterar yttre värde-

ringar, som status och rikedom, tenderar däremot att vara mer fördomsfulla och betrakta miljöproblem som mindre viktiga.

Människor tror ofta att andra är mer fokuserade på yttre värderingar än vad de faktiskt är. Denna missuppfattning kan leda till att hållbarhetskampanjer och politiska initiativ fokuserar på yttre värderingar i tron att det är effektivt, fastän det i själva verket kan motverka hållbarhetsmål.

Riggat för status, pengar och makt

Hanna Eggestrand Vaughan menar att samhället just nu är riggat för status, pengar, makt och prestation. Inte minst genom hur vi förstår och utövar konsumtion.

– Det här skapar inlåsningar. Vi blir fast i att det här är det viktiga och så försöker vi hitta lösningar inom den här förenklade ramen. Så om vi vill skapa hållbar konsumtion och hållbara livsstilar så måste det till ett värderingsskifte, säger Hanna Eggestrand Vaughan och betonar vikten av att vända sig till medborgare snarare än konsumenter.

Thelma Åberg

Omställning med egenmakt

Hållbarhetsomställningen handlar om mer än bara ny teknik och fossilfrihet. I en ny vetenskaplig artikel undersöker forskare hur anpassningsbarhet, egenmakt och lokalt tillgängliga resurser kan främja hållbara praktiker.

I studier av hållbarhetsomställning tenderar fokus ofta att ligga på nya teknologier. Därför har forskare vid KTH istället valt att sätta fokus på gamla hållbara praktiker såsom cykling. Detta undersöks utifrån tre sätt som kan bidra till att öka cyklandet: elcyklar, låne-cykelsystem och cykelkök.

Breddat perspektiv på cykling

Forskarna analyserade hur välintegrerade dessa praktiker är i samhället samt deras påverkan på "conviviality". Ett begrepp som vanligtvis syftar på gemenskap och trivsel, men som i detta sammanhang även omfattar anpassningsbarhet, tillgänglighet och resursanvändning.

Studien visar att elcyklar och låne-cykelsystem, såsom de är utformade idag, har något sämre inverkan på "conviviality" på grund av att de är beroende av större tekniska system, kräver laddning och har en begränsad tillgänglighet. Cykelkök däremot, som är en öppen och icke-kommersiell cykelverkstad där besökare kan fixa sina cyklar själva och med hjälp av varandra, bygger på principer om inkludering och egenmakt vilket stärker "conviviality". Forskarna framhåller dock att dessa olika praktiker kan komplettera varandra och tillsammans bredda cykling i samhället.

"Conviviality" förbises i miljöanalyser

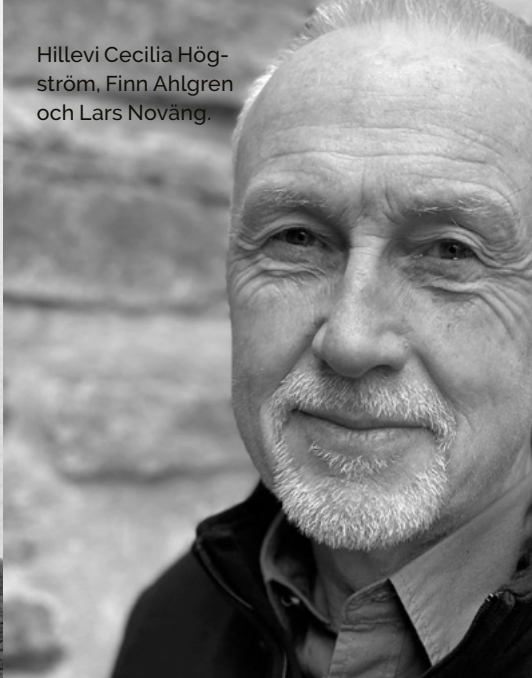
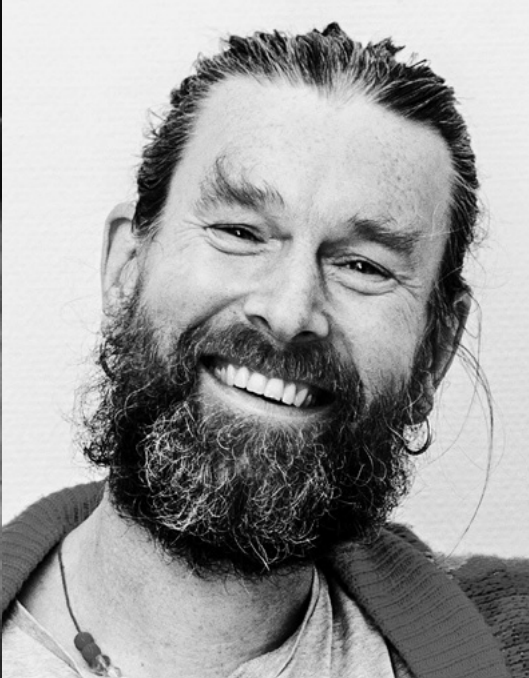
I artikeln argumenterar forskarna för att offentliga aktörer bör verka för tekniska system där brukare har inflytande och kontroll.

– I iveren att nå fossilfrihet kommer ibland vissa andra värden i skymundan såsom vem som har makt och kontroll över nya "hållbara" teknologier och system, säger Karin Bradley som är en av forskarna bakom studien.

Detta perspektiv kan även användas för att bedöma effekter av nya produkter och system, t.ex. labbodlat kött, elflyg eller självkörande fordon, menar Karin Bradley.

– Det fångar både på vilket sätt en innovation kan nå nya grupper och främja nya användningsområden men också i vilken grad innovationen främjar "conviviality" – något som ibland förbises i miljöanalyser som idag ofta fokuserar på utsläpp av växthusgaser, säger Karin Bradley.

Thelma Åberg

Hillevi Cecilia Högström, Finn Ahlgren och Lars Noväng.

Se: konstutställning om hållbar konsumtion på Virserums konsthall

På Virserums Konsthall ställde tre konstnärer under 2024 ut konst om hållbar konsumtion och konsumtionens roll i framtiden. Nu kan du se konstverken online och ta del av en samtalsserie med konstnärerna och tre av våra forskare.

Virserums Konsthall har tillsammans med Mistra Sustainable Consumption och konstnärerna Hillevi Cecilia Högström, Finn Ahlgren och Lars Noväng skapat utställningen "Medan vi faller" som pågick under hösten 2024 på Virserums konsthall i Småland. Hur ser hållbar konsumtion ut? Finns den? Kan konsumtion vara hållbar? Se vad de tre konstnärerna skapade i filmerna nedan.

Utställningen

Finn Ahlgren förklarar hur han snickrar föremål av material som annars kanske skulle slängas [här](#).

Hillevi Cecilia Högström har gjort verk kring vår matkonsumtion. Se henne berätta om sin konst [här](#).

Lars Noväng berättar hur han skapat en plats där man kan ta avsked av det man inte längre behöver [här](#).

Forskaren Åsa Svenfelt och kuratorn Julia Wiel Fredén diskuterar hela utställningen [här](#).

Samtalsserie

I en samtalsserie under utställningen samtalade alla konstnärer med tre av våra forskare kring konst och forskning och hur samarbetsformer kan se ut.

[Här](#) ser ni Vishal Parekh, forskare KTH, och Hillevi Cecilia Högström prata om vår matkonsumtion.

[Här](#) ser ni Karin Bradley, forskare KTH och Lars Noväng om vad som finns bortom konsumtionen.

[Här](#) ser ni Oksana Mont, forskare Lunds universitet, och Finn Ahlgren om vår ohållbara inredningsvurm.

Franska modeföretag går emot snabbmodet

Långsiktighet, kvalitet och rättvisa är ledord för franska "slow fashion"-företag som baserar sin verksamhet på konceptet "tillräcklighet".

– Företagen fokuserar på konsumenternas faktiska behov till skillnad från snabbmodeföretag som skapar trender, säger Oksana Mont vid Lunds universitet som undersöker detta i ett kapitel i en ny bok.

"Fast fashion" – en stor klimat- och miljöbov

Modeindustrin står för cirka 10% av de globala koldioxidutsläppen. En av anledningarna till modeindustrins stora utsläpp är "fast fashion" – en affärsmodell som karaktäriseras av snabba trender, lågpriskläder och låg kvalitet. Det leder till massor av avfall och ständigt växande konsumtion, eftersom kläderna snabbt blir utslitna och utdaterade. Som en motreaktion har en rörelse bestående av klädföretag som praktiserar "slow fashion" vuxit fram.

Tillräcklighetsbaserade klädföretag är outforskade

"Tillräcklighet" eller "sufficiency" definieras av IPCC som praktiker eller åtgärder som begränsar efterfrågan på energi och resurser. Kort sagt att man drar ned på produktionen. Tidigare forskning

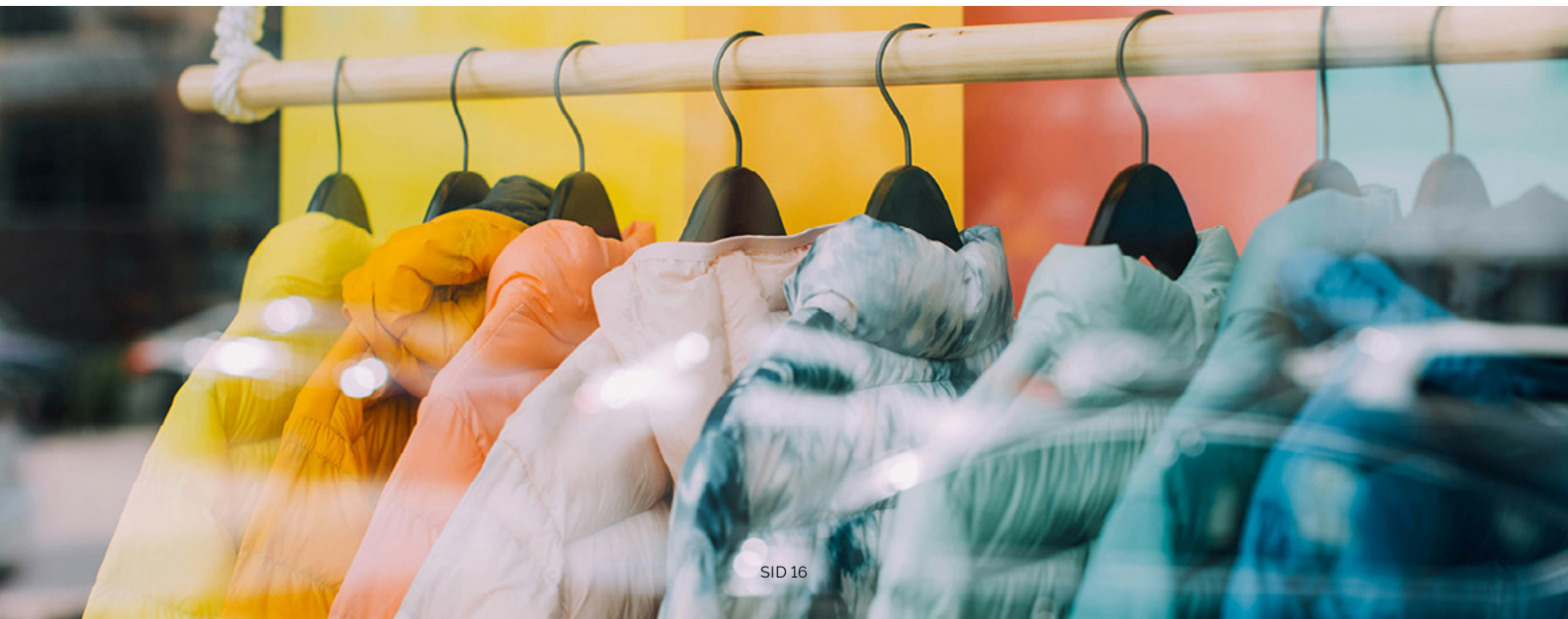
om tillräcklighet har ofta förbisetat företagens roll i omställningen mot en tillräcklighetsbaserad ekonomi. Dessutom finns det bara lite forskning kring kläindustrins arbete med "tillräcklighet". En lucka forskarna vill fylla med denna studie.

Liknande företagsstrategi men olika förhållningssätt till tillväxt

Hur använde då de undersökta företagen sig av "tillräcklighet"? Jo, främst genom att designa plagg för lång livslängd och hållbarhet. Samtliga företag vill ha en fundamental förändring av textilindustrin, vilket visar sig på flera sätt.

– Företagen har en annorlunda tidsuppfattning, de fokuserar på långsiktighet och kvalitet snarare än kvantitet. En annan aspekt är att rättvisa är en central värdering – företagen tar hänsyn till alla intressenter, inklusive miljön och samhället, vilket står i kontrast till traditionella företags fokus på aktieägarnas intressen, säger Oksana Mont, professor i hållbar konsumtionsstyrning.

Klara Vedin

Detta lärde Covid-19 oss om hållbart resande

Covid-19 medförde omfattande globala reserestriktioner som förändrade vårt sätt att semestra. Forskare har nu undersökt vad dessa resebeteenden kan lära oss för att stödja övergången till mer klimatsmarta semesteralternativ.

Mellan mars och juni 2022 genomfördes webbenkäter och intervjuer med invånare i Storbritannien för att undersöka deras semestervanor. Ett land med höga koldioxidutsläpp på grund av resande. Forskarna undersökte hur det skilde sig före och under pandemin samt hur britten såg på sitt framtida resande.

Resultaten visar att de reste mer ofta och över kortare sträckor under pandemin jämfört med före mars 2020. Privatbilismen fick ett stort uppsving och stod för en större andel av de totala resorna, följt av en mindre ökning av tågresor.

Majoriteten nöjda med flygfritt

Majoriteten av de svarande uppgav att de var minst lika nöjda med en flygfri semester inrikes som med att flyga utomlands. Trots detta, finns tendenser att återgå till de semestermönster som fanns före pandemin.

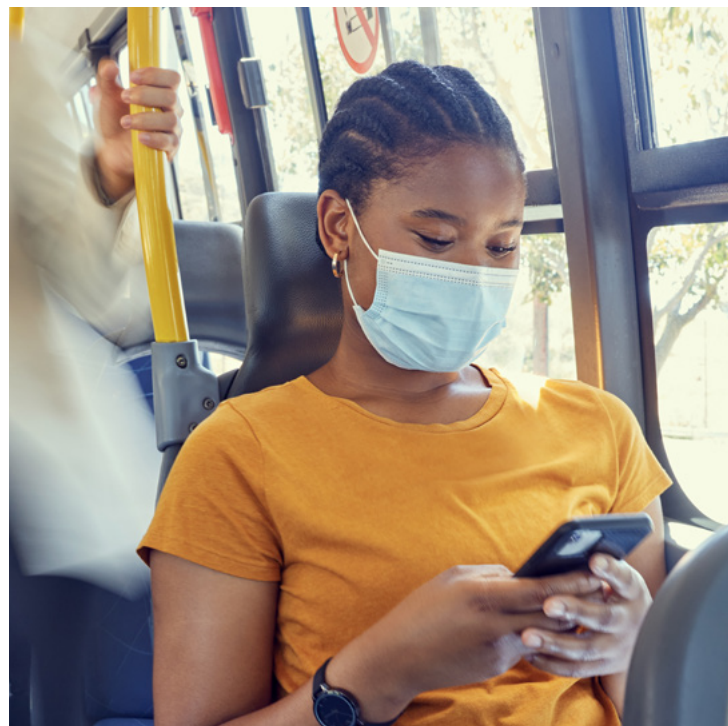
Forskarna identifierade tre huvudsakliga typer av resenärer. En grupp som reser för att uppleva något helt annorlunda, där en semester i Storbritannien inte ansågs vara en "riktig" semester. De globala reserestriktionerna förstärkte bara deras längtan efter långväga resmål med flyg. Den andra gruppen fick upp ögonen för att semestra på hemmaplan och kan tänkas fortsätta med det, även om de också planerar att fortsätta flyga på solsemester eller för att besöka familj. Den tredje gruppen var mycket positiva till att semestra inrikes och vill fortsätta flyga mindre.

Möjligheter för lokal turism

– Det man trodde man behövde på sin semester, det är inte den faktiska platsen som nödvändigtvis skapar det, säger Sara Skarp från Lunds Universitet och en av forskarna bakom studien. Hon berättar att pandemin har öppnat upp för reflektion kring vad som verkligen behövs för att uppleva en meningsfull semester. Några insikter var till exempel att det går att få vackra vyer och fint väder även hemma i Storbritannien.

Även om bilresor ger lägre koldioxidutsläpp än långa flygresor, lyfter forskarna fram vikten av förbättrad kollektivtrafik för att ytterligare minska klimatpåverkan. Här finns möjlighet att genom politiskt stöd och marknadsföring göra närliggande resmål ännu mer attraktiva och lättillgängliga.

Thelma Åberg

Hej Sara Skarp!

Du är postdoktor vid Sociologiska institutionen på Lunds Universitet. Vad har du jobbat med under 2024 för Mistra Sustainable Consumption?

– Jag har bland annat jobbat med ett projekt om en konflikt som uppstod kring ett arkitektdesignat vindskydd – här fanns det flera motstridiga idéer om vad hållbar turism och hållbart friluftsliv är och vem som har rätt till en plats.

Du är sociolog och forskar kring hållbar turism. Vad är det viktigaste som sociologi kan tillföra omställningen till hållbar konsumtion?

– Det mest grundläggande perspektivet är att människor påverkas av det samhälle vi växer upp och lever i, alltså dess kultur, traditioner, normer, strukturer, institutioner, samt våra grupper och andra tillhörigheter. Traditioner och normer kring mat, till exempel idéer om "traditionell" husmanskost eller att riktiga män äter kött, kan göra det svårt att äta färre animaliska produkter. Att se andras idylliska, långväga semesterar på sociala medier gör att man inte väljer hemester. Ens arbetsgivare kanske inte tillåter deltidarbete. Det sociologiska perspektivet här belyser att vad som framstår som val på ytan i själva verket är mycket mindre frivilliga än de verkar.

Vad kommer du att göra härnäst?

– Under det sista året för Mistra Sustainable Consumption kommer jag bland annat titta på just hur hållbarhet operationaliseras inom hållbarhetsinitiativ inom turismsektorn, till exempel vad man går ut och säger är hållbart. Detta påverkar om och hur sektorn förändras och i slutändan vilka "hållbara val" som möjliga att göra, för beslutsfattare, företagare och inte minst resenärer.

Mistra Sustainable Consumption i debatten

Forskarna i Mistra Sustainable Consumption har medverkat i nyheter i både radio, TV och tidningar samt skrivit ett antal olika debattartiklar under 2024. Nedan är några klickbara exempel, se all vår mediemedverkan [här](#).

"Skruva upp styrmedel – helt fel att montera ned"

HUFVUDSTADSBLADET

"Norden behöver gemensamma styrmedel i klimatpolitiken"

SvD

"Ökat flygande leder åt fel håll"

AH Aktuell Hållbarhet

"Alla partier borde ställa sig bakom ett förbud mot fossilreklam i EU"

Dagens industri

"Verktygen finns, men regeringen väljer fel väg"

DAGENS NYHETER.

"Regeringen stjälar godis från framtidens småbarn"

Vår organisation

Programkontor

Programkontoret ansvarar för programmets samordning och helhet och sitter på KTH i Stockholm. Gruppen består av två programchefer som också forskar inom programmet, en kommunikationsansvarig med fokus på extern kommunikation och mediekontakter samt en administratör/internkommunikatör.

Jörgen Larsson

Vice Programchef

Lisa-Mee Swartz

Administratör/internkommunikatör

Göran Finnveden

Programchef

Jonatan Järbel

Kommunikatör

Styrelsen

Programmet har en extern styrelse som har det övergripande ansvaret för programmets inriktning, kvalitet och ekonomi. Styrelsen ska också verka för att forskningsresultaten kommuniceras och nyttiggörs.

Ordförande: **Jan Bertoft**, f. d. generalsekreterare för Sveriges Konsumenter och styrelsemedlem i BEUC – den samlande europeiska konsumentorganisationen, med medlemsorganisationer i 31 länder. Bertoft har arbetat länge med konsumentfrågor bland annat som kommunikationsansvarig på Konsumentverket och chefredaktör för konsumentmagasinet Råd & Rön.

Eva Ahlner, expert och rådgivare inom hållbar konsumtion och produktion, resurseffektivitet och cirkulär ekonomi på Naturvårdsverket

Katarina Eckerberg, professor emerita i statsvetenskap, särskilt offentlig förvaltning, och forskar om miljö-, klimat- och naturresurspolitik på global, nationell och lokal nivå.

Maria Sandow, senior rådgivare inom hållbarhet med fokus på textil. Tidigare näringspolitisk expert inom hållbarhetsfrågor på Svensk Handel, där hon arbetat i många år med fokus bland annat på internationell handel och konsumentfrågor.

Robert Höglund, initiativtagare och samordnare för Klimatmålsinitiativet, ett nätverk med 22 svenska aktörer som vill se ett miljömål för minskade klimatutsläpp från konsumtion.

Malin Lindgren, programansvarig och kommunikationsansvarig på Mistra. Adjungerad till styrelsen som representant för Mistra.

Åsa Persson, ordförande i klimatpolitiska rådet, forskningschef, vice vd på Stockholm Environment Institute och adjungerad professor vid Linköpings universitet. Hon forskar om politisk samstämmighet och integrering kring hållbar utveckling och medförfattare i 2023 UN Global Sustainable Development Report.

Internationella referensgruppen

Programmet har en internationell vetenskaplig referensgrupp vars uppgift är att ge vetenskaplig feedback på programmets forskning och planer. Gruppen består av välrenommerade forskare med olika vetenskapliga perspektiv på hållbar konsumtion.

Lewis Akenji, VD för Hot or Cool Institute, en tankesmedja med målet att stödja organisationer, beslutsfattare och lokalsamhällen i hållbarhetsomställningen. Han har tidigare varit en av ledarna för programmet Hållbara livsstilar och utbildning inom FN:s One Planet-nätverk. Han är fil.dr. i politisk ekonomi och publicerar regelbundet i vetenskapliga tidskrifter, främst om hur livsstilsförändringar skulle kunna bidra till att nå Parisavtalet.

Angela Druckman, professor emeritus i hållbar konsumtion och produktion på University of Surrey. Tidigare har hon lett Centre for Environment & Sustainability och är bland annat verksam vid CUSP (Centre for Understanding Sustainable Prosperity). Hon har studerat ingenjörsvetenskap på University of Cambridge och är registrerad Chartered Engineer. Hennes forskning är inriktad på att sammanställa och analysera narrativ om hållbart välbefinnande och hur nischinnovationer kan "skalas upp" för att medföra transformativ förändring.

Marlyne Sahakian, fil.dr. i utvecklingsstudier och är inriktad på konsumtionsstudier och hållbarhet. I augusti 2017 anslöt hon sig till den sociologiska institutionen på University of Geneva och hon har också en anknytning till Institute of Environmental Studies. Hon är medgrundare till SCORAI Europe och är samordnare för European Sociological Associations forskningsnätverk Sociology of Consumption (RN05). Under 2022 startade hon tillsammans med Bristol University Press en ny tidskrift vid namn Consumption and Society, som fokuserar på konsumtionsdynamiker.

Steffen Kallbekken, leder efter sin disputation 2008 ett forskningsprojekt om miljöskatter, transportpolicy, beteendebaserade interventioner ("nudges") och energieffektivisering. Sedan 2019 är han forskningschef för klimatekonomigruppen på CICERO (Center for International Climate Research).

Frank Boons, professor i innovation och hållbarhet vid Sustainable Consumption Institute på University of Manchester, där han eftersträvar en djupare förståelse för innovationsprocesser där hållbarhet utmanas. Han har arbetat som ekonomisk sociolog inom miljövetenskapsfältet i över 20 år och är för närvarande biträdande redaktör på Journal of Industrial Ecology (för ämnet Business and Environment), samt ämnesredaktör på Journal of Cleaner Production (för ämnet Governance of material and energy flows).

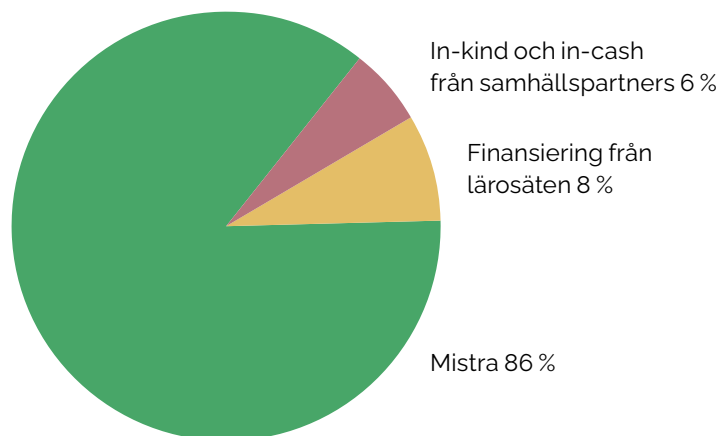

Resultat

Ekonomisk redovisning

	Utfall 2024
Ingående balans	0
INTÄKTER	
Mistra medel för direkta kostnader	13 394 628
OH-täckning från Mistra (35% av lön+LKP)	3 710 326
Medel från konsortieparter	190 294
OH finansiering från lärosäten	1 469 781
SUMMA INTÄKTER	18 765 029
KOSTNADER	
Lönekostnader	10 955 994
Resekostnader	200 921
Förbrukningsmateriel	33 488
Övriga direkta kostnader	932 674
Köpta tjänster	1 461 845
DIREKTA KOSTNADER	13 584 922
OH kostnad lärosätena	5 180 106
SUMMA KOSTNADER	18 765 029
IN-KIND	
Från samhällspartners	600 000 kr

Finansiering utfall 2024

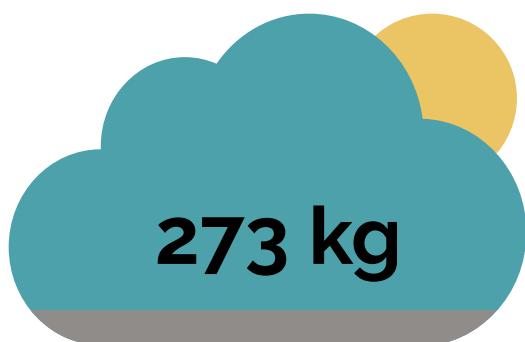

Mistra täcker OH motsvarande 35% av lön + LKP och lärosätena har avtalat om att motfinansiera resterande OH.

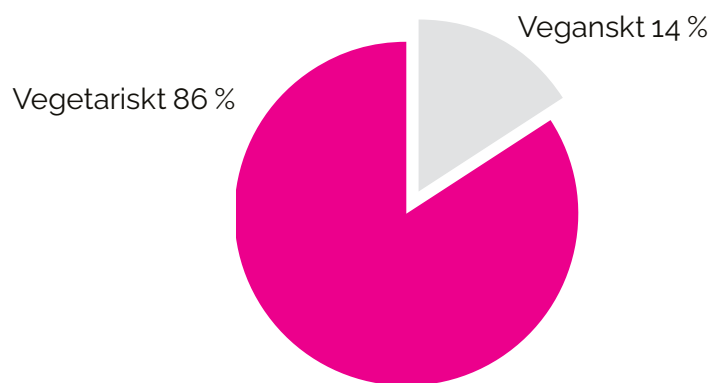
Konsumtionspolicy

Programmet antog 2019 en konsumtionspolicy med syftet att främja mer hållbar konsumtion även vad gäller egna aktiviteter och inköp. Policyn riktar sig framför allt till forskande partners men är tillgänglig för alla som vill använda den. Policyn innehåller mål, rekommendationer och riktlinjer för 1) resor inom programmet, 2) möten, konferenser och seminarier arrangerade av programmet, 3) mat och dryck som serveras inom programmet, samt 4) presentinköp. Varje år följer vi upp hur väl vi förhållit oss till policyn. Vårt mål är att klimatpåverkan från vårt resande ska vara under 500 kg CO₂e per person, vilket är mindre än hälften av den nivå som var vanlig vid svenska universitet då målet sattes upp innan pandemin.

Resultat 2024

Under 2024 var målvärdet för programmets totala CO₂e-budget 5948 kg CO₂e. Årets resor gav upphov till betydligt lägre utsläpp, totalt 3088 kg CO₂e, vilket är ett snitt på 273 kg CO₂e per heltidsekvivalent.

All mat som beställts till programmets arrangemang har varit vegansk eller vegetarisk.

Sammanfattning av konsumtionspolicy

Mål för resor (utöver lokala):

- utsläppen ska ej överskrida 0,5 ton CO₂e per heltidsekvivalent och år.

Riktlinjer för möten och konferenser:

- arrangeras virtuellt när det är kortare möten, och när det är ett fullvärdigt alternativ
- arrangeras så att deltagande på distans är möjligt
- förläggas så att det är enkelt att resa med tåg
- förläggas så att transfer kan ske med lokaltrafik
- event ska i den mån det går filmas och kunna ses i efterhand.

Mat och dryck som programmet står för ska vara:

- av god kvalitet
- företrädesvis vegansk eller vegetarisk och i annat fall miljöcertifierad
- gärna miljöcertifierad och socialt hållbar, till exempel rättvisemärkt
- sockerfria alternativ ska erbjudas
- åtgärder för att undvika matsvinn ska vidtas, exempelvis genom att beställa buffé där resterna kan omhändertas
- alkoholfritt alternativ ska alltid finnas och alkoholhaltig dryck begränsas till 1-2 glas
- inget engångsmaterial ska användas.

Riktlinjer presentinköp:

- presenter undviks
- presenter som ändå köps in ska vara resurssnåla.

Publikationer

Referens	Typ
Ahsan N. <u>The impact of circular strategies for clothing on greenhouse gas emissions related to Swedish consumption.</u>	Masteruppsats
Ammann C. <u>LCA for Green Bonds: Utilisation of Life Cycle Assessment in the context of green bond financed projects.</u>	Masteruppsats
André, H. <u>"If less is more, how you keeping score?" Outlines of a life cycle assessment method to assess sufficiency.</u>	Vetenskaplig artikel
Bradley K., Emanuel M. <u>Mainstreaming sustainable practices without losing conviviality? An assessment framework based on cycling.</u>	Vetenskaplig artikel
Brolin S., Lundgren I. <u>Return handling practices and strategies: Towards sustainable e-commerce in the fashion and electronics industries.</u>	Masteruppsats
Boréus K., Bradley K., Emanuel M., Tornhill S., Warlenius R. <u>Mediernas dubbla klimatbudskap problematiska.</u> GP.	Debattartikel
Dahlqvist F. <u>Mot cirkulär resurshantering: Omvandlingsprocesser för matavfall och insekternas potential.</u>	Masteruppsats
Ejelöv E., Nässén J., Matti S. et al. <u>Public and political acceptability of a food tax shift – An experiment with policy framing and revenue use.</u>	Vetenskaplig artikel
Engström E., Larsson M., Bradley, K. et al. <u>Policy Options for Reducing Consumption-Based Emissions.</u>	Vetenskaplig artikel
Finnveden G., Höjer M. <u>Regeringen stjal godis från framtidens småbarn.</u> DN debatt 15/1 2024.	Debattartikel
Finnveden G., Larsson M. <u>Så kan Elisabeth Svantesson finansiera reformerna och omställningen.</u> Supermiljöbloggen.	Debattartikel
Finnveden G., Larsson M. <u>Feltänkt att dra ner på miljöbudgeten – ur säkerhetsperspektiv.</u> Mänsklig säkerhet.	Debattartikel
Finnveden G., Höjer M. m.fl. <u>Vi måste leva trängre för att rädda klimatet.</u> DN Debatt 8/8 2024.	Debattartikel
Finnveden G., Larsson M. <u>Sveriges klimatpolitik är ett säkerhetspolitiskt hot.</u> Aktuell Hållbarhet.	Debattartikel
Finnveden G., Dotterud Leiren M., Larsson M. <u>Skruva upp styrmedel - helt fel att motera ned.</u> Dagens ETC.	Debattartikel
Jonsson A., Lind G., Larsson M. <u>Alla partier borde ställa sig bakom ett förbud mot fossilreklam i EU.</u> Aktuell Hållbarhet.	Debattartikel
Järbel J., Engström E., Handler F., Larsson J., Finnveden G. <u>FAQ – Vanliga frågor om hållbar konsumtion – och forskarnas svar.</u>	Populärvetenskaplig publikation
Klintman M. <u>Apollonian & Dionysian trust in vaccination.</u> In: Vaccine Hesitancy in the Nordic Countries - Trust and Distrust During the COVID-19 Pandemic.	Bokkapitel
Klintman M. <u>Knowledge resistance.</u> In: Elgar Encyclopedia of Environmental Sociology (pp. 393–399).	Bokkapitel
Larsson J., Månsson E., Röös E. et al. <u>Matskatteväxling. Effekter och acceptans av att använda skatter och subventioner för en mer hälsosam och hållbar livsmedelskonsumtion.</u>	Vetenskaplig artikel
Larsson M., Lind G. <u>Klimatkonsumenterna - Så konsumerar vi jordens klimat</u>	Vetenskaplig artikel
Larsson J., Månsson E. <u>Methodology Report for www.travelandclimate.org Version 4.0.</u>	Metodrapport
Larsson J., Månsson E. <u>Metodrapport för www.klimatsmartsemester.se Version 4.0.</u>	Metodrapport

Publikationer

Referens	Typ
Larsson M., Finnveden G. <u>Sveriges säkerhet är beroende av miljöåtgärder</u> . Altinget debatt 28/3.	Debattartikel
Larsson M., Finnveden G. <u>Rimlig slutsats att regeringen saknar plan för att nå klimatmålen</u> . Supermiljöbloggen.	Debattartikel
Larsson M., Finnveden G. <u>Klimatpolitik kan skyddas från kortsiktiga politiker</u> . Dagens ETC 9/1 2024.	Debattartikel
Larsson M., Finnveden G., Engström E., Bradley K. <u>Verktögen finns, men regeringen väljer fel väg</u> . DI.	Debattartikel
Larsson M., Finnveden G., Engström E., Bradley K. m.fl. <u>Norden behöver gemensamma styrmedel i klimatpolitiken</u> . Hufvudstadsbladet.	Debattartikel
Larsson M. <u>Enligt Ebba Busch är klimatpolitiken en illusion</u> . Supermiljöbloggen 22/12 2023.	Debattartikel
Litschgy A. <u>Reducing demand for air travel in France: The role of policy instruments to decrease</u>	Masteruppsats
Mont O., Souli M. <u>Towards Sustainable Fashion - Exploring Sufficiency-Oriented Business Models in French Fashion SMEs</u> .	Bokkapitel
<u>Mistra Sustainable Consumption – Årsrapport 2023</u> .	Populärvetenskaplig publikation
Roth A., Larsson J., Åkerman J. <u>Ökat flygande leder åt fel håll</u> . SvD Debatt 28/12 2024.	Debattartikel
Skarp S., Hoolohan C. <u>Exploring pandemic holiday practices: Meaning, experience and aspiration</u> .	Vetenskaplig artikel
Svenfelt Å., Bradley K. <u>Mainstreaming sustainable consumption: lessons learned from a four-year research program</u> .	Vetenskaplig artikel
Svenfelt Å. <u>Envisioning sustainable consumption futures: a guide for workshop facilitators</u> .	Vetenskaplig artikel
Svenfelt Å., Baraka Wadha N., Parekh V. <u>Sustainable consumption futures: according to whom?</u>	Vetenskaplig artikel
Thiel P., Martling A., Eggestrand H. <u>Värderingar för hållbarhet - Handledning för att utforska värderingsskiften för hållbar konsumtion</u> .	Policy brief
Åkerman J., Larsson J., Höjer M. <u>Fel att sänka skatten för flyget</u> . SvD Debatt 11/3 2024.	Debattartikel

Mediemedverkan

Titel	Medie	Datum	Medverkande forskare
<u>Bara hälften av de insamlade dryckesförpackningarna återvinns.</u>	Dagens Nyheter	2024-01-28	Göran Finnveden
<u>Så kan du förändra din konsumtion.</u>	Aftonbladet	2024-03-01	Göran Finnveden
<u>Så kan du själv ställa om till smart och hållbart.</u>	Svenska Dagbladet	2024-03-01	Göran Finnveden
<u>Replik: "Osakligt om konsumtionsutsläpp till följd av tågpremie".</u>	Aktuell Hållbarhet	2024-07-26	Jörgen Larsson
<u>Händelserna som förändrade klimatet – en serie i tre delar.</u>	UR	2024-08-27	Karin Bradley, Jörgen Larsson
<u>Så blir du en mer hållbar konsument.</u>	Grus och Guld	2024-10-02	Göran Finnveden
<u>Regeringen ökar konsumtionsutsläppen.</u>	Dagens ETC	2024-10-15	Markus Larsson
<u>Ny rapport listar åtgärder för minskade utsläpp från konsumtion.</u>	Nordiskt samarbete	2024-10-16	Markus Larsson
<u>Oklart hur grönt Northvolt kommer att vara efter krisen.</u>	Dagens Nyheter	2024-10-21	Göran Finnveden
<u>Viktigast för att minska konsumtionsutsläppen – rätt styrmedel finns redan.</u>	Aktuell Hållbarhet	2024-10-21	Markus Larsson
<u>Sveriges utsläpp ökar – efter beslut om mer fossilt i tanken.</u>	Sveriges Radio	2024-10-24	Göran Finnveden
<u>Regeringen tillsätter en utredning för att uppnå klimatmålen: "De får stryk".</u>	TV4	2024-10-25	Göran Finnveden
<u>Gruppens makt – när lögnen blir sanning (om bl a klimatförändringar, biologisk mångfald, hälsa).</u>	UR Fabriken	2024-11-06	Mikael Klintman
<u>Hon forskar på hur fler ska kunna äta hållbart – kan inte bara vara individens ansvar.</u>	SVT Öst	2024-11-12	Åsa Svenfelt
<u>Hur kan vi tycka så olika - Om Konspirationsteorier, bullshit & grupptillhörighet (klimat, miljö, hälsa).</u>	UR Besserwisser	2024-11-26	Mikael Klintman
<u>Klimatnotan: Vad kostar vår livsstil planeten?</u>	Klimat for dummies, avsnitt 60	2024-11-29	Markus Larsson
<u>Samtal om värderingar och hållbar konsumtion i samband med black week.</u>	Podcast med Emilia Arvidsson	2024-12-06	Hanna Eggestrand Vaughan
<u>20 kvadrat per person – så trångt behöver vi bo för klimatets skull.</u>	Sydsvenskan	2024-12-18	Pernilla Hagbert

Presentationer

Tema	Datum	Medverkande forskare	Event
Paradox i den gröna omställningen.	2024-01-25	Göran Finnveden	Panelsamtal på DI Event "Världen", Stockholm.
Aspirations and realities of sufficiency-oriented business models in french fashion SMEs.	2024-02-02	Oksana Mont	Interdisciplinary workshop: Sufficiency Strategies & Post-Growth Trajectories. Organised by Université Paris-Saclay.
Navigating rebound effects in the pursuit of 1.5°C lifestyle transitions.	2024-02-02	Matthias Lehner	Interdisciplinary workshop: Sufficiency Strategies & Post-Growth Trajectories. Organised by Université Paris-Saclay.
Presentation för deltagare i Mistra Fairtrans medborgardialog.	2024-03-01	Jörgen Larsson	Mistra Fairtrans medborgardialog.
<u>Presentation vid lansering av Matbarometern (reformaten.se).</u>	2024-03-19	Jörgen Larsson	Reformatens rapport-lansering, Stadsgårds-terminalen Stockholm.
<u>How Local Governments Work with Grassroots Initiatives for Sustainability Transitions.</u>	2024-03-27	Karin Bradley	Open online lecture arranged by Shareable and Tufts University, 27 March, 2024.
Panelsamtal: Klimat och grön omställning.	2024-04-11	Karin Bradley	Framtidsdagen, arrangerad av Region Stockholm.
<u>Så förändrar vi synen på hållbar konsumtion och ökad livskvalitet.</u>	2024-04-12	Oksana Mont	Arrangerad inom ramen för Hållbarhetsveckan av Länsstyrelsen Skåne.
Presentation av forskningsprogrammet och frames.	2024-04-20	Åsa Svenfelt	Invigning av utställningen Medan vi faller, Virserums konsthall.
<u>Stadsutveckling för hållbar konsumtion.</u>	2024-05-08	Karin Bradley	Öppen digital föreläsning arrangerad av CMB, Chalmers.
Keynote Speech and Discussion: Futures Beyond Consumption?	2024-06-13	Åsa Svenfelt	24th Futures Conference: Futures of Natural Resources. Turku, Finland.
<u>Bridging Sustainable Consumption and ICT: A Collaborative Workshop.</u>	2024-06-24	Matthias Lehner, Göran Finnveden	Workshop på ICT4S, Stockholm.
<u>Envisioning Sustainable Consumption - Some of the stories about consumption.</u>	2024-09-07	Åsa Svenfelt	Launch of Green Action Week's Envisioning Sustainable Consumption Digital Gallery.
Presentation om social acceptans för klimatpolitiska rådet.	2024-09-25	Pernilla Hagbert	Sammankomst av Klimatpolitiska rådet.

Presentationer

Tema	Datum	Medverkande forskare	Event
Vad händer med synen på kunskap (om vård, hälsa och miljö)?	2024-10-10	Mikael Klintman	Myndighet för vård- och omsorgsanalys, Värmdö, 10 oktober 2024.
<u>Research presentation and panel: Policies to reduce emissions from consumption findings from the Nordic countries.</u>	2024-10-15	Markus Larsson	Sustainable Living Summit, Nordregio. Kulturhuset, Stockholm.
Kunskapsresistens och konsumtion.	2024-10-17	Mikael Klintman	Tomelilla Folkbibliotek (Folkuniversitetet).
LCA and Sustainable Consumption.	2024-10-22	Göran Finnveden	Session på SETAC-Europe 26th LCA Symposium, Göteborg.
Development and Application of a Life Cycle Assessment Method to Assess Sufficiency Measures.	2024-10-22	Hampus André	Session på SETAC-Europe 26th LCA Symposium, Göteborg.
Vad är jämlik klimatomställning i staden?	2024-10-24	Mikael Klintman	Workshop med Stadsbyggnadskontoret, Malmö Stad, byggherrar och frivilligorganisationer.
Alternativa framtidsbilder och scenarier i långsiktig planering.	2024-11-12	Åsa Svenfelt	Revisorsnätverket Östrev, Linköping.
<u>Vad är felet med vår matkonsumtion? Samtal mellan konstnär och forskare.</u>	2024-11-15	Vishal Parekh	Del av utställningen Medan vi faller, Virserums konsthall.
<u>Vad finns bortom konsumtionen? Samtal mellan en forskare och en konstnär.</u>	2024-11-16	Karin Bradley	Del av utställningen Medan vi faller, Virserums konsthall.
Alternativa hållbara framtider och visioner.	2024-11-18	Åsa Svenfelt	SPIRAS årskonferens på Passagen, Linköping.
<u>Towards Sustainable Consumption - The Need for Policies That Work – Examples from the Nordic Countries.</u>	2024-11-19	Göran Finnveden	COP29, Event i den Nordiska Pavillongen.
<u>Hur förändrar vi vår ohållbara inredningsvurm? Samtal mellan en forskare och en konstnär.</u>	2024-11-28	Oksana Mont	Del av utställningen Medan vi faller, Virserums konsthall.
<u>Lansering av matskatteväxlingsrapporten (matskatteväxling.se).</u>	2024-11-29	Jörgen Larsson	Reformatens Matmiljökonferens på Rosendals Trädgård, Stockholm.
<u>Hållbar konsumtion i framtiden?</u>	2024-12-03	Åsa Svenfelt	Research just around the corner, Linköpings Universitet Studenthuset.
<u>Policy making for sustainable consumption.</u>	2024-12-03	Karin Bradley	Föreläsning inom seminariet "Time is running out: can we create a sustainable textile and fashion system?", arrangerat av Universitetsalliansen Stockholm Trio.

Finansierat av

